

Фаріон-Мельник А. І.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри
безпеки та правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний університет*

Мельник І. М.

*ст. викладач кафедри безпеки та
правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний університет*

Василевський Р.

*аспірант кафедри безпеки та
правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний університет*

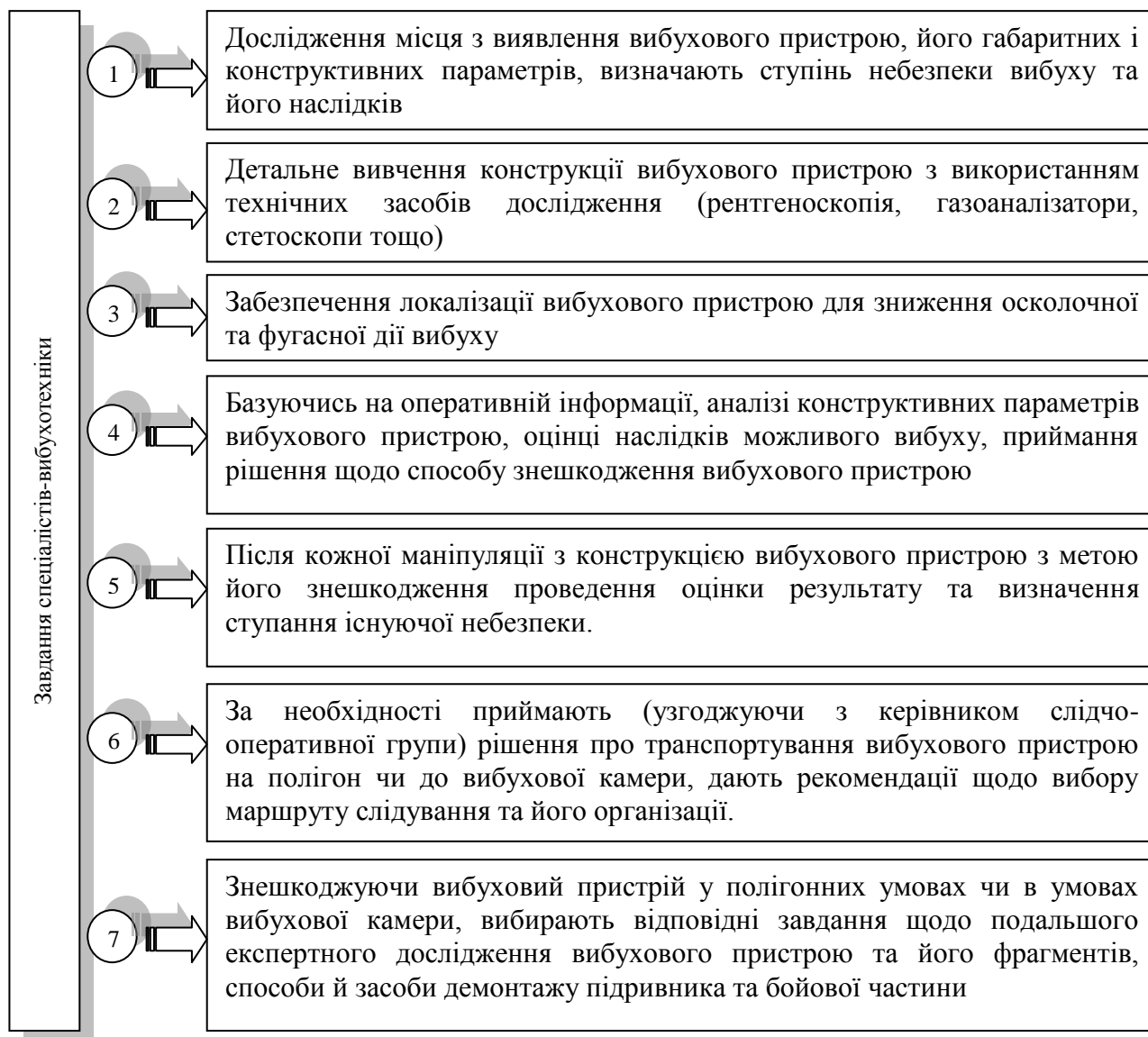
КРИМІНАЛЬНІ ВИБУХИ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

У вітчизняній безпековій практиці особливої актуальності набуває питання громадської безпеки яка є однією із видів національної безпеки. Забезпечення громадського порядку та громадської безпеки є пріоритетним напрямом діяльності правоохоронних органів, тому в разі їх порушення останні повинні негайно реагувати на такі факти. Так, одним із небезпечних і часто повторюваних проявів протиправної діяльності в зазначеній царині є застосування вибухових пристроїв.

Тому особливої актуальності набуває питання про залучення спеціалістів до проведення такої обов'язкової та невідкладної слідчої (розшукової) дії під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених із застосуванням вибухових пристроїв, як огляд місця події. Ці заходи здійснюють тільки спеціалісти-вибухотехніки, які розв'язують такі завдання. Завдання спеціалістів-вибухотехніки представлені на (рис. 1) [1, с. 53].

Під час знешкодження вибухового пристрою (як без вибуху, так і з можливістю його виникнення) вибухотехнік працює самостійно. Проте він за можливості повинен діяти таким чином, щоб не “затоптати” сліди, з якими працюватиме спеціаліст-криміналіст.

Рис. 1 *Завдання спеціалістів-вибухотехніки*

О. Пчеліна відзначає, що якщо спеціалісти-вибухотехніки дозволяють роботу в місцях виявлення вибухового пристрою, то спеціаліст-криміналіст здійснює пошук і вилучення слідів транспортних засобів, взуття, одягу, слідів-предметів, мікроб'єктів.

В процесі виявлення та знешкодження вибухонебезпечних речовин досить часто залучають спеціалістів у сфері інженерно-будівельних робіт, вибухотехніків, які повинні здійснювати контроль й оцінку процесу можливих руйнувань будівельних конструкцій внаслідок проведеного вибуху, займатися питаннями знешкодження боєприпасів, що не спрацювали, і повторних закладок вибухових пристроїв [1, с. 53].

Також, в склад слідчо-оперативної групи додаються рекомендації включати спеціалістів Державної служби України з надзвичайних ситуацій, оскільки у разі виявлення вибухових пристроїв (ВП) і їх детонації може

виникнути пожежа. Вони повинні вживати негайних заходів, спрямованих на своєчасне гасіння пожежі з максимальним збереженням слідової картини та недопущенням виникнення інших вибухів (детонації інших вибухових пристроїв під дією вогню). Причому дії спеціалістів Державної служби України з надзвичайних ситуацій повинні узгоджуватися з діями спеціалістів-вибухотехніків, а в окремих аспектах й координуватися останніми.

Техніко-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних із використанням вибухових матеріалів потребує певних наукових і спеціальних знань. При цьому зв'язки криміналістичних досліджень з існуючими науковими знаннями, що застосовуються для їх проведення, мають різнобічний характер. В одних випадках ці зв'язки безпосередні, якщо наукові положення використовуються для криміналістичних досліджень без відповідного доопрацювання (наприклад, наукові положення про теорію і практику вибуху, властивості вибухових речовин і засобів вибуху, способи поводження з ними і характер протікання процесу вибуху). В інших випадках ці зв'язки опосередковані, коли наукові положення перетворюються і на їх основі розробляються спеціальні методи, прийоми та засоби виявлення, фіксації, вилучення, зберігання і дослідження матеріальних носіїв інформації про обставини вибуху та інші обставини, пов'язані з ним [2, с. 87-92].

Залучення осіб зі спеціальними знаннями у кримінальному судочинстві зумовлено обставинами кожної конкретної справи, де є потреба у використанні певного роду знань, що виходять за межі побутових, загальнотеоретичних і забезпечують реалізацію сторонами кримінального провадження права на справедливе правосуддя. Правове регулювання досудового розслідування і судового провадження процесуальних дій у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого Законом України про кримінальну відповідальність, здійснюється Кримінальним процесуальним кодексом України (КПК України) [3], яким передбачено, що учасниками кримінального провадження можуть бути особи, які мають наукові, технічні або інші спеціальні знання, такі як спеціаліст, експерт.

Процесуальне значення застосування спеціальних знань у кримінальному провадженні та форми такого використання визначено у нормах КПК України. Разом з тим законодавцем чітко розмежовано основні цілі, завдання, функціональні права і обов'язки, процесуальне значення результатів, одержаних під час кримінального провадження при залученні спеціаліста чи експерта та їх відповідальність (ст.ст. 69 і 71 КПК України) [3].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандурка О.М. Особливості розслідування кримінальних вибухів / О.М. Бандурка, О.В. Пчеліна, С.С. Лукаш [та ін.]. *Актуальні питання діяльності*

слідчих підрозділів органів внутрішніх справ України: зб. наук. праць факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства та дізнання ХНУВС за 2011 рік / за заг. ред. академіка НАПрН України, д-ра юрид. наук, проф. О.М. Бандурки. Х.: НікаНова, 2012. С. 32–61.

2. Кобець М.В. Науково-технічні (техніко-криміналістичні) засоби, які застосовуються під час попередження та розслідування кримінальних вибухів / М. Кобець // Криміналістичний вісник. К.: ДНДЕКЦ/КНУВС, 2010. № 1(13). С. 87-92.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Офіц. сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 07.04.2022).

УДК 327:355.01:94(100)

Ціватий В. Г.

*к.і.н., доцент, Заслужений працівник освіти України,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
член правління Наукового товариства історії дипломатії
та міжнародних відносин (м. Київ, Україна)*

ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ, ГІБРИДНІ ВІЙНИ І МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕГОВОРИ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ ДИПЛОМАТІЇ: ІСТОРИКО-ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ І ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ ДИСКУРСИ

В умовах сьогодення особливо актуалізується питання дослідження особливостей теорії та практики дипломатії, зокрема – практичної дипломатії у сфері політичної безпеки, міжнародно-політичних переговорів, політичної комунікації в поліцентричному світі ХХІ століття. Одним із нових напрямів у теорії дипломатії та теорії міжнародних відносин на сьогодні є – інституціональна політична конфліктологія та інституціональна політична безпека. Інституціональні й мондіалізаційні (глобалізаційні) політичні процеси, глобальна дипломатія ХХІ століття – це тренд сучасної моделі поліцентричного світоустрою. «Силові поля» політичного, інституціонального, дипломатичного, військового, економічного та іншого впливу розподілені в сучасному світі як ніколи нерівномірно, і цей процес лише набирає обертів. Як туго натягнута сітка, ці «силові поля», постійно удосконалюючи свій дипломатичний інструментарій, перешкоджають надмірному посиленню того чи іншого претендента на особливий інституціональний статус [1, с. 26-31]. У цьому